

Høringsuttalelse til ny lov om Opplysningsvesenets fond

Innhold

Høringsuttalelse til ny lov om Opplysningsvesenets fond	1
Innledning.....	1
Medlemmenes arbeidssituasjon	1
Hvem er arbeidsgiver	1
Virksomhetsoverdragelse	2
Fondets nye oppgaver	3
Henvisningen til Grunnloven	3
Andre forhold	3
Overføring av eiendommer og fordeling av midler til kirkebygg.	3
Samlet overføring av eiendommer.....	3
Tidsplan for gjennomføring	4
Utdeling av midler til vedlikehold av kirkebygg	5
Verdinøytralitet	5
Boliger.....	6
Festetomter, kirkegrunn og andre leide arealer	7
Særskilt verdi for Den norske kirke	9

Innledning

Styrene i Akademikersamarbeidet og NTL i Ovf som tillitsvalgte for 50 av 68 ansatte i Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond, heretter kalt *Tillitsvalgte*, gir med dette innspill til høring om forslag til ny lov om Opplysningsvesenets fond. Høringsuttalelsen vil ta opp punkter som er viktige for de ansatte, men vil også omhandle hele saken ved å koble ansattes erfaringer og målsettingen med loven og delingen av fondet.

Medlemmenes arbeidssituasjon

Tillitsvalgte ser særlig to forhold som er viktige for våre medlemmer:

1. Hvem er arbeidsgiver
2. Virksomhetsoverdragelse som omfatter noen ansatte

Hvem er arbeidsgiver

Det er ikke skissert en klar plan for eventuell endret organisering i forholdet mellom Opplysningsvesenets fond og Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond. Departementet viderefører i høringsforslaget punkt 7.1 at fondet fortsatt skal forvaltes slik som i dag av

Forvaltningsorganet. Tillitsvalgte støtter at fondet fortsatt skal forvaltes av et statlig forvaltningsorgan.

Flertallet av våre medlemmer ønsker å forbli statsansatte. Det er et sterkt ønske om å forbli medlemmer av Statens pensjonskasse i fremtiden.

For mange ansatte var det å bli ansatt i staten og fortsatt være statsansatt et bevisst valg. Det er ønskelig at endringer i dette også skal være et resultat av egne valg. Stabilitet i organiseringen tror vi styrker sannsynligheten for å beholde den viktigste kjernekompetansen i forvaltningsorganet.

Vi kan heller ikke se bort fra at deling av fondet kan gi endringer i mengden arbeidsoppgaver. Dette kan igjen føre til overtallighet blant ansatte som ikke omfattes av en virksomhetsoverdragelse. For dem vil det være viktig å omfattes av regler om fortrinnsrett til annen statlig stilling.

Tillitsvalgte mener at ansatte i Forvaltningsorganet for Opplysningsvesenets fond fortsatt skal være statsansatte, som i dag.

Det er i Stortingets vedtak 501 av 14. april 2020 bestilt at regjeringen kommer tilbake til Stortinget etter at fondet er delt mellom Staten og Kirken, med en sak om mandat, organisering osv. Selv om Tillitsvalgte prinsipielt mener at Ovf bør forvaltes av et statlig forvaltningsorgan er de tillitsvalgte enig med Stortinget at dette uansett ikke er tidspunktet for en omorganisering.

Virksomhetsoverdragelse

En av fondets kjernevirksomheter har vært å holde bolig for prester inkludert tilsyn og vedlikehold med presteboligene og tilhørende uthus. Når mange av disse bygningene overføres til Den norske kirke vil bygningene fortsatt ha samme behov for tilsyn og vedlikehold. Denne oppgaven må Den norske kirke videreføre. Kirken vil ha samme ansvar som fondet har hatt for bygningene. Kirken vil også ha behov for tilsvarende kvalifisert personell som i dag er ansatt i fondet til å utføre oppgavene. I realiteten vil dette være en overføring av bygninger og enheten som sikrer tilsyn og vedlikehold av de samme bygningene. Det er Tillitsvalgtes klare oppfatning at dette er en virksomhetsoverdragelse.

Det er i høringsnotatet tatt opp spørsmålet om eiendommene bør overføres samlet eller enkeltvis over tid. Det er Tillitsvalgtes oppfatning at det bør skje samlet. Tillitsvalgte mener at en samlet overføring synliggjør at dette er en reell virksomhetsoverdragelse. Det blir galt å innrette overføringen av eiendom som en omgåelse. Uansett vil det være en virksomhetsoverdragelse, også om man velger å overføre eiendommene enkeltvis og det bør presiseres av departementet at uansett hvordan eiendommer overføres (samlet eller enkeltvis), så er ikke hensikten å redusere arbeidstakernes rettigheter etter arbeidsmiljølovens regler om virksomhetsoverdragelse.

Realiteten her er at det skal overføres en portefølje eiendommer med tilhørende behov. Når man vurderer om det foreligger en virksomhetsoverdragelse er det den porteføljen og de tilhørende oppgavene som må legges til grunn, ikke når hver enkelt del skifter eier. En samlet overføring sikrer ikke bare en bedre oversikt over eiendommene, men også at den viktige forvaltningskompetansen av eiendommene opprettholdes ved at kompetansen følger overføringen

Fondets nye oppgaver

Tillitsvalgte forstår stortingsmeldingen og lovutkastet slik at fondets rolle i fremtiden blir å bidra til å vedlikeholde kirkebygg. (Se også: *Utdeling av midler til vedlikehold av kirkebygg*.) Som tillitsvalgte er vi opptatt av at denne rollen tas på alvor og at tilstrekkelige verdier beholdes i fondet til at rollen kan fylles på en best mulig måte. Et tydelig fokus på de nye oppgavene vil være med på å styrke jobbsikkerheten for ansatte og sikre opprettholdelse av kjernekompetanse innen fondets forretningsområder. Dersom ansatte opplever at dette svikter kan det medføre større utskifting av medarbeidere enn det som er forsvarlig for å opprettholde god drift. At dagens ansatte kjenner trygghet i forhold til fremtidig arbeidsforhold er derfor viktig.

Endring av oppgaver kan få betydning for behovet for virksomhetsegen kompetanse, gjerne smal kompetanse i sitt fagfelt. De som har slik kompetanse vil typisk være i en livsfase det erfaringsmessig er vanskeligere å få ny jobb. Tillitsvalgte er innforstått med at det kan være utenfor det som gjelder lovutkastet, men ønsker likevel å ta opp at det vil være viktig i helheten av det videre arbeidet at departementet gir føringer til Forvaltningsorgangest styre om å sikre gode ordninger for disse og verdsettelse av det arbeidet de lojalt har gjort for fondet i mange år.

Henvisningen til Grunnloven

Lovutkastets § 2 viser til Grunnloven § 116, samtidig vet vi at bestemmelsen i Grunnloven § 116 om det benefiserte gods er foreslått opphevet, Dokument 12:29 (2019-2020), av en tverrpolitisk gruppe i Stortinget, og det er sannsynlig at den blir opphevet. Tillitsvalgte har derfor ikke lagt særlig vekt på de begrensningene som følger av Grunnloven i høringsuttalelsen.

Tillitsvalgte mener at det i en ny § 2 må gjøres et nøye arbeid for å finne de begrensninger i bruken av fondets overskudd som er riktige og nødvendige for å sikre at fondets verdier blir brukt i tråd med fondets nye oppgaver. Bruken av fondets verdier må skje etter en gjennomtenkt plan. Fordeling som skjer tilfeldig og uten behovsprøving, må unngås.

Andre forhold

Overføring av eiendommer og fordeling av midler til kirkebygg.

I høringsutkastet stilles spørsmålet om overføring skal skje over tid eller samlet. Det kan også se ut som om tidsplanen på fem år fra Stortingsmeldingen, Meld. St. 29 (2018-2019) om Opplysningsvesenets fond, forkortes til å forsøkes gjennomført innen 1. januar 2023.

Samlet overføring av eiendommer

Tillitsvalgte viser innledningsvis til punkt ovenfor om «Virksomhetsoverdragelse» hvor vi har gitt noen kommentarer til dette.

Tillitsvalgte leser høringsutkastet slik at «overføring» er gjennomført når det er:

1. Klart hvilke eiendommer som skal overtas av Kirken
2. At disse eiendommene er fradelt
3. Det er inngått avtale om overføring av eiendommene
4. Klart for å utstede skjøter med Den norske kirke eller soknene som hjemmelshaver.

Selve tinglysningstidspunktet trenger ikke være det samme for alle eiendommene.

Tillitsvalgte mener en samlet overføring er best. Som allerede nevnt vil det tydeliggjøre omfanget av eiendommer og oppgaver som inngår i virksomhetsoverdragelsen.

Fondet mener at det er tre holdepunkter som er viktige som argument for en samlet overføring.

For det første vil en god overføring av eiendom være en overføring der de riktige eiendommene overføres. Det vil i denne sammenheng bety eiendommene med riktig kirkelig tilknytning og som sammen med et eventuelt kontantvederlag gjør overføringen verdinøytral. Uten en samlet overføring vil beregningen av verdinøytralitet bli vanskeligere. Det kan også oppstå situasjoner der Kirken senere ikke ønsker å overta enkelte eiendommer som er overført og vil ha dem tilbakeført, med tilhørende unødvendig saksbehandling og påløpte kostnader. Det kan for eksempel være fordi man ved nærmere vurdering anser eiendommen for å ha mindre kirkelig tilknytning og større verdi enn det som er ønskelig eller nødvendig for overføring. Det er også mulig at Kirken ved nærmere gjennomgang ser at kostnadene ved å ha noen eiendommer gjør det uønsket for Kirken å overta dem.

For det andre vil overføringen av eiendommene være et betinget av om kommunene gir eller nekter tillatelse til deling. Etter dagens regler kan det være riktig å nekte fradeling for boliger eller annen eiendom som Kirken ønsker å overta. En samlet overføring er den eneste løsningen som gir oversikt og helhet også når det gjelder hva som tillates fradelt og faktisk kan overføres. Denne oversikten er nødvendig for å kunne avgjøre verdinøytraliteten.

For det tredje vil det å gjennomføre samlet overføring med tilhørende virksomhetsoverdragelse sikre at kompetansen som i dag ligger i Ovf samtidig følger med til Kirken. Det vil også gjøre FOvf til en tryggere arbeidsplass for de ansatte. Videre vil det gjøre at Kirken kan få tilført nødvendig kompetanse og erfaring sammen med eiendommene den overtar. Dette vil sikre en forsvarlig forvaltning. Ved en overføring av eiendommene enkeltvis vil det ikke bare skape usikkerhet hos de ansatte i Ovf, men det vil bli mer usikkerhet og uklarhet i forhold til når kompetansen, ansettelsene og eiendommene overtas av Kirken.

De tillitsvalgte mener at en samlet overføring både er viktig for forvaltningen av eiendommen, sikkerheten til de ansatte og trygg forvaltning hos Kirken som nye eier.

Tidsplan for gjennomføring

I høringsnotatet foreslås det å organisere Opplysningsvesenets fond som et statlig fond 1. januar 2023. Samtidig oppleves det som en forventning om at eiendommene skal overføres til Kirken fra samme tidspunkt. I Stortingsmeldingen var det lagt opp til et løp på fem år, med behandling i Stortinget i 2020 ga det en tidsplan frem til våren 2025. Blant saksbehandlere i FOvf med lang erfaring med delingssaker og identifisering av eiendom i andre situasjoner ble fem år oppfattet som et optimistisk tidsanslag. Å redusere det med to år oppleves som vanskelig gjennomførbart. Det er en omfattende jobb som skal gjøres ved både identifisering, verddivurdering og vurdering av egnethet før overføring til Kirken skal gjennomføres. Dette er spørsmål fondet har kontroll på selv. Det er også et spørsmål om å få gjennomført saksbehandling i kommunene og eventuelt klagesaksbehandling til overordnede instanser. Dette er ofte tidkrevende prosesser og utenfor fondsforvaltningens kontroll. De ansatte i fondet må ofte arbeide tett opp mot kommunene for å få til løsninger. Dette betyr at prosessene er tidkrevende, både fordi dette ofte er nye problemstillinger for kommunene, men også

fordi kommunene er pålagt å følge et lovverk som gir begrensninger i delingskompetansen. Dersom det er viktig å holde en rask fremdrift kan et nyttig verktøy være en særskilt delingshjemmel eller klare føringer for at det skal gis deling i disse sakene fra Regjeringen på vegne av Stortinget til kommunene og at sakene prioriteres i kommunene. Det vil forenkle gjennomføringen av Stortingets vedtak, som Stortinget ønsker det gjennomført.

Tillitsvalgte mener det likevel er mulig å opprette Opplysningsvesenets fond som et statlig fond 1. januar 2023. Man bør samtidig ha en lengere tidshorisont for en samlet overføring av eiendommer, som minst er de fem årene Stortingsmeldingen tar utgangspunkt i. Vi opplever at forslaget til § 5 1. ledd 2. pkt jf. § 4 1. ledd ivaretar behovet for lovregulering, men det kan være riktig å understreke at realiteten nok vil være at alle eiendommene Kirken skal få forventes overført med hjemmelen i § 5 1. ledd 2. pkt.

Utdeling av midler til vedlikehold av kirkebygg

Det er i Stortingsmeldingen og som bakgrunn for høringen en forventning om at det fra den delen av fondet som Staten overtar skal gis midler til prosjekter for oppussing og vedlikehold av Kirkebygg, primært steinkirker fra middelalderen. I høringen stilles det spørsmål om disse midlene skal gå direkte fra Ovf eller om Ovf skal overføre penger til Staten som igjen fordeler pengene via statsbudsjettet.

Tillitsvalgte mener man bør velge den løsningen som gir enklest administrasjon, best kontroll på fordelingen av pengene og valg av de beste prosjektene, og som er mest fleksibel i forholdet mellom fondets årlige overskudd og utdeling av midler.

Tillitsvalgte mener at direkte utdeling fra fondet vil løse alle disse utfordringene på beste måte. Fondet har også tidligere administrert utdeling av midler til vedlikehold av middelalderkirker før finanskrisen i 2008. Da fungerte utdelingen godt. Gjennom å la fondet håndtere hele prosessen vil vi kunne utnytte fagkompetanse på verneverdige bygg og prosjektering av vedlikeholdet som et ekstra bidrag til de som lokalt har prosjekter for kirkevedlikehold. Når midler disponeres over statsbudsjettet kan det innebære at størrelsen på det som deles ut må fastsettes før man vet hva fondets overskudd er. Da vil man måtte bruke disposisjonsfondet for å nå målsettingene i Statsbudsjettet når fondet har et dårlig år og spare opp når det går godt i fondet. Ved å la fondet dele ut midlene direkte kan man ha en bedre tilpasning hvert år. Man kan også tilpasse utbetalingene til hvor mange egnede prosjekter som planlegges lokalt. Ved en utdeling via statsbudsjettet kan det bli mer press på å få brukt opp pengene enn å bruke dem riktig. Det antas også å være mer effektivt med all administrasjon på ett sted i fondet enn både i fondet og departementet. Ved en løsning hvor administrasjonen både er i fondet og departementet vil noe overlapping være uunngåelig. Fondet er nærmest til å kjenne til driften og midlene. Tillitsvalgte tenker også at departementet bør jobbe prinsipielt og politisk langsiktig snarere enn å saksbehandle kompliserte og tidkrevende enkeltsaker om utdeling av midler til vedlikehold av kirkebygg.

Verdinøytralitet

I lovutkastets § 4 er det et utgangspunkt at Den norske kirke ikke skal ha en økonomisk gevinst når eiendommene og kontanttilskuddet som overføres. Det er også tatt med i høringsnotatets pkt. 5.1 og 5.2. I lovforslaget bruker man teksten: *Eigedelane skal ikkje gi Den norske kyrkja nokon økonomisk*

vinst til fordel for si allmenne verksemd. I pkt 5.1 og 5.2: ikkje skulle gi Den norske kyrkja nokon økonomisk vinst til fordel for den vanlege verksemda.

Tillitsvalgte mener det i en lovproposisjon må gis et tydelig politiske signal om forståelsen av vilkåret i forslaget til ny § 4: *Eigedlane skal ikkje gi Den norske kyrkja nokon økonomisk vinst til fordel for si allmenne verksemd.*

Det antas at ordbyttet fra *vanlege verksemd* til *allmenne verksemd* ikke er ment å ha betydning. Prinsippet om verdinøytralitet går også frem av Stortingsmeldingen.

Det fremgår ikke av høringsbrevet hvordan boligene eller andre eiendommer som overføres til Kirken skal verdsettes. Tillitsvalgte ser for seg en modell der man verdsetter hver eiendom for seg og gir den en positiv eller negativ verdi. Deretter summerer man resultatet. Dersom summen totalt sett kommer ut med en negativ verdi vil den negative verdien være rammen for størrelsen på kontanttilskuddet. Da vil man oppnå verdinøytralitet.

For bygningenes del legges det ikke opp til å være en generell salgsbegrensning. Den naturlige verdivurdering da er å verdsette boligene etter deres salgsverdi i markedet. Det vil uten salgsbegrensning være fritt frem for Kirken å selge bygningene, da vil salgsverdien best tilsvare den verdien bygningene har for Kirken. Om noen bygninger overføres med salgsbegrensning kan bruksverdien være bedre egnet som verdigrunnlag.

For eiendommer som i dag er festet bort bør antakelig nåverdien av kontantstrømmen frem i tid tillagt nåverdien av tomten om den selges ved utløpet av festetiden være en god beregningsmetode. Fondet har modeller for den beregningen i dag.

I arbeidet med å identifisere hvilke eiendommer Kirken vurderer å overta ser Tillitsvalgte to hovedtyper eiendom som står i litt forskjellig stilling i forhold til det verdinøytrale. Disse er:

- 1 Boliger
- 2 Festetomter og andre leide arealer, som f.eks.
 - a. Gravplasser
 - b. Parkeringsarealer
 - c. Tomter til andre formål

Boliger

Boligene er, som Tillitsvalgte forstår det, tenkt å overføres med et kontanttilskudd som skal gjøre Kirken i stand til å vedlikeholde byggene. Det er også i utkastet tatt opp at fondet kan kjøpe inn nye boliger for Kirken der det trengs rekrutteringsbolig og fondet har påtatt seg å stille bolig til rådighet.

Mange av fondets boliger er kostbare å vedlikeholde og har en omsetningsverdi som er lavere enn byggets tekniske verdi. Andre har stor økonomisk verdi. Det er forståelig at man ønsker å balansere fremtidige kostnader med et kontanttilskudd. Det er dermed også nødvendig å ha full oversikt over hvilke eiendommer Kirken skal ha før man beregner kontantdelen. Boliger med stor positiv verdi antas å måtte tas med i beregningen av kontantdelen ved å redusere størrelsen på kontantdelen.

Endelig delingsvedtak er en forutsetning for å beregne eiendommenes verdi. Oversikt over hva som blir overført må være avklart før man kan beregne totalverdien av eiendommer og kontantdel.

Forutsetningen for at en bolig er egnet for overføring er at den har en særlig verdi for Kirken. Tillitsvalgte leser Stortingsmeldingen slik at «Kirkelig verdi» kan være nærhet til kirkebygget, at bygget er viktig for drift av Kirkens virksomhet eller viktig i et kirkehistorisk perspektiv. Tillitsvalgte mener det er riktig at Kirken overtar slike bygninger, når de skal brukes i Kirkens arbeid. Vi viser for øvrig til vårt punkt om «særskilt verdi».

Det kan være et hjelpemiddel å legge inn salgsbegrensninger for å redusere noen eiendommers verdi og dermed gjøre det lettere å få til verdinøytralitet. Det vil særlig gjelde de verdifulle eiendommene i sentrale strøk. Dette innspillet er ikke ment å gå imot konklusjonen i departementet, gjengitt i høringsnotatets pkt. 5.4 siste avsnitt. Tillitsvalgte forstår den som at det departementet er imot, er en generell begrensning i Kirkens rådighet over overførte eiendommer.

Samtidig kommer man ikke bort fra at en overføring av for eksempel 120 boliger med tilhørende kontanttilskudd, uten en salgsbegrensning og uten at det innebærer et vesentlig økonomisk bidrag til Kirkens alminnelige virksomhet kan by på store utfordringer. Dersom Kirken får boliger den ikke trenger, og selger disse vil jo både salgsinntekten og tilhørende kontanttilskudd kunne brukes til Kirkens alminnelige virksomhet. Det er det samme å få penger, som å få en lett omsettelig gjenstand.

I Høringsutkastet § 6 3. ledd er det tatt inn en bestemmelse som går ut på at om fondet eier en rekrutteringsbolig, som ikke kan selges, og det er nødvendig å ha bolig for å ansette prest kan fondet bli pålagt å kjøpe en ny bolig til Kirken som kan brukes som rekrutteringsbolig. For Tillitsvalgte fremstår det som en dårlig løsning. Dersom fondet allerede har en bolig må den naturlige løsningen være at den boligen fondet alt har tilbys som rekrutteringsbolig for presten. Presten leier da boligen enten av Kirken som arbeidsgiver, som igjen leier boligen av fondet eller direkte av fondet. Kostnadene med å kjøpe en ny bolig bør heller spares her og gå inn i overskuddet som kan brukes til fondets nye formål, kirkevedlikehold. Erfaringsmessig er det vanlig at nye boliger koster ca. fem millioner kroner i innkjøp og klargjøring for ny prest. Fem millioner kroner kan gjøre merkbar forskjell når kirkene skal vedlikeholdes. Fondet er forpliktet til å stille med rekrutteringsboliger og det vil være urimelig om Kirken skal gis mulighet til å frasi seg å bruke boligen fondet har og kreve at det kjøpes inn ny bolig fordi den tilgjengelige boligen ikke kan selges. Dersom boligen har fungert som rekrutteringsbolig og fortsatt kan fungerer som rekrutteringsbolig, må man bruke den boligen som er på stedet. Fondet kan ikke pålegges ansvar om å kjøpe nye boliger til Kirken kun fordi den gamle ikke kan selges.

Interessen for boligordningen og rekrutteringsboliger er liten hos prestene. De fleste rekrutteringsboligene i dag er leid ut til andre enn prester. Bare 36 prester bor i boliger etter ny boligordning. Det er derfor lite sannsynlig at Kirken vil ha et reelt behov for rekrutteringsboliger.

Tillitsvalgte mener at § 6 3. ledd må strykes.

[Festetomter, kirkegrunn og andre leide arealer](#)

Dette er i utgangspunktet arealer som tilhører Kirken som opprinnelig kirkegrunn, arealer som er leid for å ivareta oppgaver overlatt til Kirken eller arealer som er tatt i bruk uten avtale.

Mange kirker og deres opprinnelige tomt står på arealer der fondet har hjemmel. Overføring av opprinnelig kirkegrunn er en opprydding som gjør at hjemmel etter fradeling stemmer med faktisk eier som er soknet på hvert sted. Det innebærer ingen verdioverføring til Kirken, det antas heller ikke å ha en kostnads- eller tapside som må tas hensyn til.

Arealer som er leid enten som arealleie eller feste representerer en verdi for fondet i form av kontantstrømmen i leieavtalen. Den kan til dels være stor. Kontantstrømmen skal også regelmessig justeres, som oftest opp. Ny leie reguleres i oftest forhold til arealenes tomteverdi på vurderingstidspunktet, avhengig hva som ville vært den alternative påregnelige verdien om arealene var brukt til noe annet enn et formål for Kirken eller offentlig virksomhet. Prisen kan være lik alt fra pris for beite eller skog til tomter for boligblokker avhengig av hvor arealene ligger.

Ved bruk av fondets modeller for verdiberegning av festeavtaler er det beregnet at en festeavgift i dag på kr 1,5 millioner i året har en nåverdi for fondet på 68 millioner kroner. Noen av forutsetningene da er at kontrakten har 30 år igjen til utløp og at prisstigningen for fast eiendom er den samme som endringen i pengeverdi i de kommende 30 årene. Inntektene fondet har fra tomter til gravplasser, parkeringsplasser ved kirkene og andre tomter i bruk til formål som kan knyttes til Kirken er vesentlig større enn kr 1,5 millioner.

Det er kommunen som finansierer kjøp eller leie av gravplasser, mens det er Kirkelig fellesråd som eier og forvalter gravplassene. En overføring av fondseide gravplasser til de fellesrådene vil gi kommunene en reduksjon i sine kostnader, mens andre kommuner, ikke får tilført tilsvarende verdier fra Opplysningsvesenets fond. Det bør i tilfelle være et klart politisk ønske om å overføre verdier til noen kommuner og ikke andre på denne tilfeldige måten, i stedet for å bevare verdier i fondet og bruke inntektene i kommuner der det gjøres et godt arbeide med å ta vare på kirkebygg. Med dagens regelverk kan det også stilles spørsmål om dette vil være i overensstemmelse med Grunnloven § 116 når den økonomiske virkningen av overføringen tilfaller tilfeldige kommuner i stedet for Den norske kirke.

Kartlegging av arealer Kirken bruker og vurderer overført til seg har avslørt at det er mange steder der arealet som benyttes til gravlunder og parkering er mye større enn det fondet har avtaler om. Så langt er det identifisert en million kvadratmeter. Deler av dette er arealer som inngår i kirkegrunn som tilhører Kirken. Det antas at minst halvparten er arealer som ikke tilhører Kirken, men som disponeres av Kirken. Om man forsiktig antar at gjennomsnittsverdien er kr 100 per m² er den halvparten verdt 50 millioner kroner.

Når disse verdiene går inn i verdinøytralitetsberegningen vil det kunne føre til store fradrag i kontanttilskuddet som følger presteboligene som vedlikeholdsmidler. Vi forutsetter da at tomtene til gravlund, parkering o.l. må verdsettes etter inntektsstrømmen der den eksisterer eller til omsetningsverdi til alternativt formål der man har tatt seg til rette ut over avtalene.

Generelt er det viktig at gjennomføringen av delingen også ser hen til at fondet skal ha nok midler igjen etter delingen til å kunne ha et inntektsgrunnlag som gjør det mulig å gi gode bidrag til vedlikehold av kirkebygg.

Særskilt verdi for Den norske kirke

Bygninger og andre tomter skal ha en [...] *særskild verdi for Den norske kyrkja*, [...] for å oppfylle vilkårene for overføring til Kirken etter § 4 i lovforslaget.

«Særskilt verdi» kan referere seg særlig til tre forhold. Det ene er at Kirken har bruk for eiendommene for å fungere som Kirken. Det andre er at enkelteierdommer er viktige for å fortelle kirkehistorien. Det tredje er fysisk nærhet mellom Kirke og prestebolig som begrenser kretsen med egnede beboere.

Noen utfordringer man står overfor i vurderingen av hva som forteller kirkehistorie er disse eksemplene:

1. Prestegårdene har vært prestens hjem og er som det viktige for Kirkens historie, hver enkelt prestegård eller prestebolig kan likevel enkeltvis ha forskjellig historie å fortelle. Noen historier vil være viktig for Kirkens historie. Det kan også være mange viktige historiske hendelser og beboere på en prestegård, men uten at historien eller personen er sentral for Kirken og Kirkens arbeid.
2. Det at Landstad satt på Seljord prestegård og samlet salmeboken gjør nok Seljord prestegård sentral kirkehistorisk. Kapellanen i Rakkestad sendte unge kvinner til Danmark for å utdanne dem til jordmødre for å få ned dødeligheten i barsel. Dette er kanskje mer en historisk viktig aktivitet som er uttrykk for opplysningstiden og hvordan nye ideer påvirket unge prester som kunne virke progressivt og som aktivister, uten at Rakkestad kappelangård er viktig for Kirkens historie. Presteboligen på Rakkestad kappelangård er for lengst solgt, men det historiske poenget handler mer om sosial reform og nytenking enn at det gjorde bygningen på Rakkestad kappelangård viktig for kirkehistorien.
3. Prester har stått for viktige utviklinger i landbruket. For eksempel ble poteter først dyrket på prestegårdene og fruktdyrkingen i Hardanger startet på en prestegård. Det er viktig landbrukshistorie, men antakelig mindre viktig for Kirkens historie. Også her er det aktivisten med ønske om endring og utvikling som skaper noe nytt, kanskje uavhengig av Kirken.
4. Prestegårdenes beboere har også vært representanter for Kirken og ikke alltid bevart bygningene på beste måte. Det har vært historier om presten som saget over takstolene for å få lettere tilgang på loftet og prestefruen som malte verdifull vevet silketapet for å få mer lys i gangen.
5. Noen prestegårder er viktig historisk på grunn av sin betydning for byggeskikk og arkitektur, det er vanskelig å se at Kirken har bedre forutsetninger for å ta vare på det enn andre eiere, eller at det er relevant innenfor det som har særskilt verdi for Kirken.
6. Noen prestegårder har hatt beboere som har satt sitt preg på andre deler av norsk historie og samfunnsliv, men som ikke har klar kirkehistorisk betydning. Det kan være litteraturhistorie, kulinarisk historie, krigshistorie og vitenskapshistorie. Eksempler kan være Bjørnstjerne Bjørnson og Hanna Winsnes.

Når man velger ut hvilke bygninger Kirken tar over kan det være riktig å skille mellom nasjonal historie, lokalhistorie, prestegårdshistorie, krigshistorie osv. og det som forteller Kirkens historie. Da må man prioritere eiendommene som er del av Kirkens ekte historie.

Oslo 29. januar 2021

På vegne av tillitsvalgte

Tim V. Midgaard

leder i Akademikersamarbeidet i FOvf